14.10.2024р. Гр.24.Історія України. Уроки №35-36.

Тема: 1.Практичне заняття 4.Епоха Голодомору мовою документів, свідчень, чисел…

2.Узагальнення.

1. ***Дмитро Білоус «Ти кажеш, не було голодомору?»***

Ти кажеш, не було голодомору?
І не було голодного села?
А бачив ти в селі пусту комору,
З якої зерно вимели до тла?
Як навіть вариво виймали з печі
І забирали прямо із горшків,
Окрайці виривали з рук малечі
І з торбинок нужденних стариків?
Ти кажеш, не було голодомору?
Чому ж тоді, як був і урожай,
Усе суціль викачували з двору,-
Греби, нічого людям не лишай!
Хто ж села, вимерлі на Україні,
Російським людом поспіль заселяв?
Хто? На чиєму це лежить сумлінні?
Імперський молох світ нам затуляв!
Я бачив сам у ту зловісну пору
І пухлих, і померлих на шляхах…
І досі ще стоять мені в очах…
А кажеш – не було голодомору!

За даними істориків, на початку 30-х років XX-го століття основним центром опору більшовицькій політиці колективізації та форсованої індустріалізації було українське село. В Україні сталося понад 4 тис. масових протестних виступів за участю близько 1,2 млн. чоловік. З колгоспів вийшли 41 200 селянських господарств, близько 500 сільських рад відмовлялися приймати нереальні плани хлібозаготівель. Сталін боявся втратити Україну як ресурс, без якого побудова могутньої індустріальної імперії, здатної завоювати світ, залишалася б тільки мрією. Ще однією складовою геноциду було свідоме блокування інформації про голод. У січні 1933 року радянською владою було зробленою заяву про відсутність голоду в країні. Сталінський режим відмовився від зовнішньої допомоги. Не бажаючи втрачати Україну, радянський режим вибудував план винищення частини української нації, що був замаскований під плани здачі хліба державі. Йшлося про повне вилучення всіх запасів зерна, а потім конфіскацію інших продуктів харчування та майна в якості штрафів за невиконання плану здачі хліба. Перетворивши Україну на територію масового голоду, режим перекрив всі шляхи до порятунку. Відбулася ізоляція голодуючих. З цією метою був застосований режим «чорних дошок» і заборона голодуючих виїжджати за межі України. Колгоспи і села, занесені на «чорні дошки», оточувалися загонами міліції та радянських спецслужб. Звідти вивозили усі запаси їжі. Заборонялася торгівля та ввезення будь-яких товарів. 22,4 мільйони людей було фізично заблоковано в межах території Голодомору.

Голодомор 1932-1933 років охопив період з квітня 1932 року по листопад 1933 року. За ці 17 місяців було вбито понад 7 мільйонів людей в Україні і 3 мільйони українців

поза її межами, в регіонах, що історично були заселені українцями: Кубань, Північний Кавказ, Нижнє Поволжя та Казахстан. Пік Голодомору припав на весну 1933 року. В Україні від голоду щохвилини вмирало 17 людей, 1 400 – щогодини, понад 30 тисяч – щодня... Питання кількості людських втрат України від Голодомору досі залишається відкритим. Реальні цифри загиблих замовчувалися, що підтверджується наданим владою розпорядженням не реєструвати смерть дітей у віці до одного року. Українці у віці від 6 місяців до 17 років становили близько половини всіх жертв Голодомору. У зв'язку з цим, середня тривалість життя українців у 1933 році становила 7,3 року в чоловіків і 10,9 років у жінок. За всю історію людства подібних показників ніде не було зафіксовано. За антиукраїнською спрямованістю та масштабністю застосування, голод 1932-1933 років виявився найжахливішою зброєю масового знищення та соціального поневолення населення України, якою скористався тоталітарний комуністичний режим. Тобто Голодомор в Україні став соціально-гуманітарною катастрофою глобального масштабу. Наслідком злочину геноциду, окрім фізичного вбивства мільйонів людей, стало руйнування традиційного українського устрою життя. Голод став зброєю масового біологічного знищення українців, на довгі десятиліття порушив генетичний фонд народу, призвів до морально-психологічних змін у свідомості українців. Традиційна культура та народні звичаї зазнали деформації. Голодомор повністю змінив звичний порядок господарювання на селі. На десятки років українські селяни були зведені до становища безправних колгоспників, позбавлених паспортів та пенсій. Психологічними наслідками Голодомору стали почуття вини та сорому. Люди відчували провину за те, що не змогли врятувати рідних, сором за аморальні вчинки, які чинилися задля виживання.Із послабленням комуністичного контролю над суспільним життям у другій половині 1980-х років відновлюється пам'ять про Голодомор. З 1993 року в Україні на державному рівні відбувається вшанування безневинних жертв Голодомору. У листопаді 2008-го в Києві було споруджено Національний меморіал жертв Голодомору. Загалом в Україні встановлено понад 7.100 меморіалів, пам’ятників та пам’ятних знаків, присвячених жертвам Голодомору. Щороку в четверту суботу листопада українці запалюють свічки як символ пам’яті про вбитих голодом. У понад 40 містах 15 країн світу споруджені пам’ятники чи встановлені інші пам’ятні знаки на вшанування пам’яті жертв Голодомору. Так звана «харчова» блокада України була організована силами внутрішніх військ і міліції. Було заборонено виїзд селян з УРСР. Незважаючи на те, що й шляхи, які вели до міста, були блоковані, тисячі сільських жителів пробивалися туди, але не знаходили порятунку і вмирали на вулицях. У Харкові, Одесі, Дніпропетровську, Полтаві, Києві кожного ранку збирали і вивозили до братських могил померлих від голоду селян. Прагнучи врятувати від голодної смерті дітей, селяни везли їх до міста і залишали в установах, лікарнях, просто на вулицях. Загалом же, за різними підрахунками, від голодомору 1932— 1933 рр. В Україні загинуло від 3 до 9 млн. чол. Особливо болісно лихо відбилося на дітях: у багатьох сіл після голоду закривалися школи — їх більше нікому було відвідувати. Цим самим підривалася етнічна основа становлення української нації — село, знищувався той прошарок, від якого залежали процвітання суспільства, здатність його до розвитку. Більшість померлих не хоронили — просто не було кому. Трупи звозили в братські могили, куди часто потрапляли й живі люди. Доволі поширеним був канібалізм. За словами Надії Рогозянської, якій у 33-му було 6 років, «Жили всі закрито, мати на засов хвірку закривала і кричала, щоб ми не виходили за цю хвіртку, бо на вулиці, що поряд їли дітей. Ну, це страшне. А скількох хоронили таких, що ще рухалися. Чому? А щоб не заїжджати. Сьогодні він ще рухається трохи, а завтра знову заїжджати. Не було ні коней, ні підвод, ні тих, хто б їх возив. Тож тих, хто ще живий був валили на той віз і кидали в могилу ». Навесні 1933 року селян привчали працювати в громадському господарстві шляхом організації харчувальних пунктів на польових станах. Для цього держава виділила частину раніше відібраного зерна. З метою налагодження життя у враженому голодомором селі були організовані надзвичайні

органи компартійної диктатури - політвідділи МТС і радгоспів. З врожаєм 1933 року тиск на селян значно послабився. Варто зазначити, що обсяги конфіскованого органами ДПУ та міліції зерна були мізерними. Тобто зерно, виявлене при обшуках, які супроводжувалися конфіскацією всього незернового продовольства, становило зовсім маленьку частку в усьому обсязі заготівель. Люди ж, позбавлені будь-якого продовольства пухнули і помирали від голоду.

Допоміжні матеріали.

З розповіді Кругляка Івана Івановича. Село Сенькове Куп'янського р-ну Харківської обл.

«…голодовки б не було ніякої, а то ж сначала пройшли кажду хату, витрусили, все забрали під метьолочку...
З горшків повисипали. У макітрі було десь кілограм-півтора квасолі. Так і ту взяли, висипали у торбу і
пішли. Вибрали весь хліб,
а ми остались без нічого. Страшне врем'я, виживали хто як міг... Молоді тікали на Донбас (на шахти і
будови нових підприємств) і в Росію...». З розповіді Хмельника Миколи Петровича. Село Оленівка Магдалинівського р-ну Дніпропетровської обл.

«Людей морили голодом до смерті… То всьо прикази Сталіна, який не любив українців і хотів їх масово повибивати. Ті грабіжники приходили і забирали все, що могли... Ті посіпаки Сталіна дозволяли собі все. Хотів — вдарив, хотів — плюнув на тебе… Хто згодився з колгоспом, той не був голоден. Але потім, в кінці 33-го року, навіть тим, хто туда пішов, не помагали... За то, що чоловік вкраде як то називалось «п'ять колосків», то його садять до тюрми на 15 років або засилають на Сибір. На полі стояли солдати або прості запроданці і дивилися, щоб хто не взяв якого колоска пшениці з поля... А більшість села не йшли в колгоспи... Ніхто не хтів віддавати свого хліба в колгосп, свою корову чи козу... Приходили і по два, і по три рази. Вони не вірили людям, що нема вже їжі. А як стали на горбку і дивилися, чи йде димок з димаря хати. Якщо йде, то, значить, хтось варить їжу. Йшли і забирали... По вулиці лежали каждий день нові трупи людей... Хто жив близько до міста, той міняв все з дому на хліб. Хто пробував стояти в очередях в місті за пайком хліба. Але провіряли, чи є паспорт. А люди з села не мали документа, і їх вивозили назад в село...».

29 березня 1933 р. британський журналіст Ґарет Джонс скликає в Берліні прес-конференцію, на якій
вперше публічно заявляє про катастрофічний голод в Україні, свідком якого він був. Оглядач написав
20 статей у британські й американські газети.

«Голод практично скрізь. І мільйони вмирають від нього. Я бродив кілька днів Україною, і там не було хліба, у
дітей боліли животи, всі коні та корови виздихали, й люди також вмирали з голоду. Терор набув нечуваних

масштабів», — писав він у листі батькам одразу по поверненні з СРСР.

Зробіть висновки. Голодомор 1932 – 1933років – штучне винищення української нації чи Божа кара? Злочин Сталіна та його оточення чи наслідки неврожайного року?

Створіть СЕНКАН.
1 рядок – іменник (тема)
2 рядок – 2 прикметники, що розкривають тему
3 рядок – 3 дієслова, що описують дію
4 рядок – речення, в якому висловлене ставлення до теми
5 рядок – слово-резюме (синонім теми).

2.Тести:
Запитання 1

Яка радянська політика створювала умови для розвитку ринкових відносин?

А. воєнного комунізму
Б. форсованої індустріалізації
В. суцільної колективізації
Г. нової економічної політики
Запитання 2

Коли було ухвалено текст Конституції УСРР, що визначав її новий статус у складі СРСР?

А. 1922 р.
Б. 1923 р.
В. 1925 р.
Г. 1924 р
Запитання 3

Як назвали історики покоління репресованих українських діячів культури 30-х років?

А. «Розстріляне відродження»;

Б. «знищені таланти»;

В. «герої 30-х»;

Г. «незламні і нескорені».
Запитання 4

Позначте особливості індустріалізації в Україні.

А. Побудова великих промислових об’єктів;

Б. поява в промисловому комплексі нових галузей;

В. випередження модернізації легкої промисловості від важкої індустрії;

Г. нерівномірність процесу модернізації промисловості;

Д інвестування у промисловість значних коштів із-за кордону.
Запитання 5

Яку назву у народі дістав закон, написаний власноруч Й. Сталіним і прийнятий 7 серпня 1932 року?

А. «Закон про чорну дошку»;

Б. «закон про п’ять колосків»;

В. «закон про ліквідацію куркульства як класу»;
Г. «закон про боротьбу з розкрадачами соціалістичної власності».
Запитання 6

Жертвою якої репресивної акції став академік Сергій Єфремов?

- справи «Спілки визволення України»

- «Шахтинської справи»

-Голодомору

-«Закону про п’ять колосків»
Запитання 7

Що стало головною причиною Голодомору 1932 - 1933рр.?

-посуха та неврожай

- провал політики індустріалізації

- цілеспрямована політика вищого партійного керівництва

- розвиток наукомістких технологій
Запитання 8

Постанова РНК УСРР про занесення на «чорну дошку» колгоспів за «злісне саботування хлібозаготівель» призвела до:

-ліквідації "куркулів" і "підкуркульників", виселення решти селян до Сибіру.

- конфіскації всього продовольства й посівного фонду, припинення постачання товарів

-вилучення господарського реманенту та примусове відправлення колгоспників на промислові новобудови

-надання екстреної продовольчої допомоги членам колгоспу за рахунок селян-одноосібників
Запитання 9

Із якою метою партійно-державне керівництво УСРР наприкінці 1920-х рр. розповсюджувало зображений плакат?

- Спонукати одноосібників добровільно вступати в колгоспи

- Викликати у селян зневажливе ставлення до одноосібників

- Посилити класову боротьбу на селі проти куркульства

- Роз'яснити селянству завдання політики «ліквідації куркульства як класу»

Запитання 10

"Рік великого перелому", в який остаточно склався тоталітарний режим з усіма притаманними йому ознаками..

-1921

-1929

-1924

-1932

Запитання 11

12 з'їзд РКП (б) затвердив у квітні 1923 року політику...

- воєнного комунізму

- нова економічна політика

- білий терор

- коренізації

Запитання 12

Прочитайте уривок і вкажіть рік, коли відбулась описана подія.

«На процесі СВУ підсудними були 45 видатних діячів української національної інтелігенції, в тому числі академіки С. Єфремов, М. Слабченко, колишній голова уряду УНР В. Чехівський, а також А. Ніковський, Й. Гермайзе, Л. Старицька-Черняхівська та інші».

-1928 р.

-1930 p.

-1933 p.

-1935 p.